מסורת הש"ס

גמ' **ו)**[לקמן יז:] **ג)**נגעים פ"ג מ"ד ופ"ט מ"ג **ד)**[מופסקת לנגעים פ"ג] **ז)**[ל"ל ותנן] **ה)**נגעים פ"ט מ"ג ע"ש **ו)**פסחים עה. **ז)**מופסקת לנגעים פ"ג **רש"י ח)**[ל"ל מלי גרים **תוס' ט)**[שייך לע"ב] **י)**[ל"ל דפליג] **יא)**[וע"ש תוס' ע"ז עו: ד"ה לממ"ל]

הגהות

רש"י ד"ה והאיבא צדדין. ונמצאת שהיא נטרפה קודם כו'. כ"ל ל"ל:

(רש"ש)

ד"ה ביטל אחרון. נהפך אותו חצי גריס. כ"ל ל"ל:

(יעב"ץ, ר"ש מכר)

תורה אור

רש"י א) חָצִיו שָׂרַף בַּמּוֹ אֵשׁ עַל חֶצְיוֹ בָּשָׂר יֹאכַל יִצְלֶה צָלִי וְיִשְׂבָּע אַף יָחֹם וְיֹאמַר הֶאָח חַמּוֹתִי רָאִיתִי אוֹר:

(ישעיהו מד, טז)

שיטה מקובצת

ב) ואין נוהגין בסימן אלא חדודו של סכין: **ג)** והכה בו מכה בכח כצ"ל: **ג)** אין מצטרפין לדונו צרעת אלא טהור הוא הס"ד: **ד)** לקה באבן הכהו האבן בכח אפי' כצ"ל: **ה)** נהפך אותו חצי גריס ונעשה: **ו)** לענין בעיין דלעיל דחבעי לן: **ז)** ואתי הבל שבא אחרון ומבטל: **ח)** דקיימי לשלחן דורון נ"ב בס"י נ"א והוה מקיימן לשלחן וכו': **ט)** דבעו הסגר שנית וי"ל דה"נ קאמר:

פניני רש"י

חידודה קודם לליבונה. קודם שיכוינה הסימן גליון...

(לקמן יח:)

רבינו גרשום

ליבן סכין ששרשו באור עד שהיה אדום. חידודה קודם לליבונה כלומר מחמת חידוד נשחטה לא מחמת האור שזו ליבון: מטמאין בשבוע אחד כלומר דבשניהם כתיבי והסגירו שבעת ימים שנאמר בשתי סימנים בשער לבן ובפסיון כלומר דבשניהם כתיב אם פשה תפשה והנה נהפך שער לבן בבהרת אלא למה חלקום זה מזה כלומר עכשיו ששניהם יש דין אחד לומר שאין מצטרפין זה עם זה שאם היה חצי גריס שחין וחצי גריס (בהרת) [מכות] אין מצטרפין: לקה בעין או באבן כלומר שהם אותו עין או אבן במקום שחותכין אותו: בגפת פסולת דזיתים. לאייתויי אבר מעיקרו כלומ' כשחותכין אבר מעקרו חם הוא בייתר והוא שחין. ואי זהו מכוה [נכוה] ברמץ באפר עם גחלים דקים בסיד רותח כשעושין הסיד חם הוא כמה ימים לאחר עשייתו. בגפסים רותח פסולת הברזל שהנפח משליך מכירתו וכל דבר הבא מחמת האור כגון אלו זו מכוה. ותניא אם שחין קודם למכוה כלומר שאם הוה שחין עליו והיה מוסגר ב' ימים או ג' ואח"כ בא על השחין מכוה ביטל מכוה את השחין ומתחיל ימי הסגירו והכא היכי דמי כגון דהוה חצי גריס וכו' כלומר מאי חבטא קדים כלומר מכה והיינו שחין ואתי הבלא כלומר

מסכת מכשירין
פרק ד' משנה ח'

קְדָרָה שֶׁהִיא מְלֵאָה מַיִם וּנְתוּנָה לְתוֹךְ הַמִּקְוֶה וּפָשַׁט אַב הַטֻּמְאָה אֶת יָדוֹ לְתוֹכָהּ, טָמֵאָה. מַזַּע טֻמְאוֹת, טָהוֹרָה. וּשְׁאָר כָּל הַמַּשְׁקִין, טְמֵאִין, שֶׁאֵין הַמַּיִם מְטַהֲרִים אֶת שְׁאָר הַמַּשְׁקִין:

עין משפט נר מצוה

לח א מיי' פ"ט מהלכות שחיטה הלכה כב סמג עשין פג טוש"ע י"ד סימן ט:
לט ב מיי' פ"ח מהלכות טומאת צרעת הלכה ד:
מ ג ד מיי' שם הלכה ג:
מא ה מיי' שם הלכה ו:
מב ו ז ח מיי' שם הלכה ב:
מג ט י מיי' פ"ז מהלכות ע"ז הלכה יט סמג לאוין מה טוש"ע י"ד סימן י סעיף ג:

ליבן. גמור בלשון מכמים נקרא ליבון ובלשון המשנה קורין בַּלְמוּמִי"ר: **שחיטתו כשרה.** ולא אמר שריפה היא זו ולא שחיטה: **חידודה קודם לליבונה.** מקדים וממהר למתוך קודם שתכוה הסכמה מן הגמור: **והאיבא צדדין.** דסכין כשנכנס למוך החתך קודם שמסמא רוב הסימנים היא שורפת את הסימנים ומנלמת שהיא נשרפה קודם שחיטה שהרי ושט נקוצתו ממשהו ליטלף ושריפה נקרא הוא: **מירווח רווח.** מתרחב החתך מלדי הסכין מכאן ומכאן ואין נוגע [ט] הסימן אלא מידודו של סכין: **והכה בו.** [י] את החלש מכה בכח: **משום שחין נדון.** לענין נגעים כלמפרש לקמן שחין בא ע"י חום שמתממם כח החכאה ומכוה בשה ממתת הגוף והכל לפיינין לה: **למאי נפקא מינה.** בחיוב דבר אלוק דין מכוה משחין למיבעי לך: **מטמאים בשבוע אחד בשני סימנים בשער לבן ובפסיון.** שאין בהן הסגר שני כמו שבמוצ (ויקרא יג) בשאת ובספחת ג' הסגרות שאם עמד בעיניו ולא פשה שבוע לשמוע מסגיר אותו בשניה שמע יפשה ויחליטנו אלא בשחין ומכוה לא נאמר אלא הסגר אחד אם עמד בעיניו בשבוע לשמוע שוב אין מסגירו לטומאו אלא פוטרו והולך: **בשני סימנין.** הגי למפרש: **שער לבן ופסיון.** אם פשה ולא כנתק שסימן טומאתו בשער לבוש: **ולמה חלקן הכתוב.** בשתי פרשיות ופירש משפט כל אחת בה ולא לירפש יחד שהרי משפטן שוה והיה לו לכתוב כי יהיה בו בעורו שחין או מכוה: **שאין מצטרפין זה עם זה.** לשיעור נגע כגריס אלי פול שאם עלה בו אלי גריס ממעת מוס מכה שלא ע"י האור ואלי גריס אלה ע"י כויית האור אין מצטרפין[ג]: **שחין.** לשון ממימות כמו (יומא דף עג:) שהם שמוגה וכדמתרגם יונתן ממותי לאיתי אור שמיים (ישעיהו מד)[א]: **לקה באבן.** הכהו [ד] בכח באבן אפילו אלא מכוה לכל מכה מתממם הבשר מיד ע"י ההכאה: **בגפת.** שהטמין ידו בפסולת של זיתים והוא שם מאד מתלילו וכוכה: **אבר מעיקרו.** ממקום שעוקיים העופרת והוא שם: **גחלת.** פחם שלא כבה: **רמץ.** אפר שם וכך שמו בלשון ערבי: **גפסית.** מין סיד ושורפין אותו כמין סיד: **ותניא שחין ומכוה בו'.** כולהי הך מתנייתא מצטרכי הכא לפרושי מאי תיבעי לן דהא בעית למעל הכי מיבעיא לן ליבן שפוד והכה בו מישה הבל קודם לבא הבל המכה או הבל האור ונפקא מינה לכדתניא שחין ומכוה בגחלת ברמץ בסיד רותח בגפסית רותח ובכל דבר הבא מחמת האור לאתויי חמי האור זו היא מכוה ותניא שחין ומכוה אם שחין קודם למכוה בטל מכוה את השחין ואם מכוה קודמת לשחין בטל שחין את המכוה והכא היכי דמי כגון דהוה ביה חצי גריס שחין מעיקרא וליבן שפוד והכה בו ונפק ביה חצי גריס אחר מאי חבטא קדים ואתי הבלא ומבטל ליה לחבטא והוה ליה שחין ומכוה ולא מצטרפין או דלמא הבלא קדים ואתי חבטא ומבטל ליה להבלא והוה ליה שחין ושחין ומצטרף ת"ש דאמר ר' זירא אמר שמואל ליבן סכין ושחט בה שחיטתו כשירה חידוד קודם ללִיבונה אלמא חבטא קדים [ו]חדוד שאני ת"ש [ז]ליבן שפוד והכה בו נדון משום מכות אש אלמא חבטא קדים התם נמי [ח]דברזייה מיברו דהיינו חדוד: אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה [ט]סכין של עבודת כוכבים מותר לשחוט בה ואסור לחתוך בה בשר מותר לשחוט בה מקלקל הוא ואסור לחתוך בה בשר מתקן הוא אמר רבא [י]פעמים שהשוחט אסור בממוכנת ומחתך מותר באטמי דקיימין לקורבנא ותיפוק ליה משום שמנונית דאיסורא בחדשה

והא איבא צדדין. מסמע מכאן שאם נשמע שחיטה ניקב הוושט כנגד מה שנשחט טריפה להכא הוה צעי למיסר משום לדדין מי לאו משום דמרווח רווח: **מטמאים בשבוע אחד בשני סימנים בשער לבן ובפסיון.** כך היו לנקוף שבוע לשמון מטמא אם פשה או אפי' לא פשה מטמא כי ליכא שער לבן וכן בחולה מטמא בשער לבן אבל נקוף שבוע אם אין שער לבן ולא פשה אע"ג דעמד בעיניו ולא כהה טהור אבל שאר נגעים בעי הסגר פעם שנית והלשון קלת קשה לגי הוה ליה למימר מטמאים אלא מטהרים שאין כן בשאר נגעים דבעו הסגר ט] וי"ל דה"ק קאמר מטמא בשער לבן ובפסיון דוקא אבל אי אין שער לבן ולא פשה אע"ג דלא כהה טהור: **בחמי טבריא וכל דבר שלא בא מחמת האור.** אפילו רבי יוסי למטיב ליה בפ' כירה (שבת דף נט.) מולדת האור משום דמיתלפא אפיתחא דגיהנם שמא כאן היה מודה דנדון משום שחין ולא משום מכוה כיון דהאי אור בידי שמים:

מותר לשחוט בה מקלקל הוא. אע"ג דבפוף פרק אלו דברים בפסחים (דף עג.) מתייב לענין שבת גבי שוחט בשבת במוץ לעבודת כוכבים משום תיקון כלי דהו דתקן להוציא מידי אבר מן החי אסור שבת דמלאכת מחשבת אסרה תורה וכיון שיש תקון פורתא מטיב מלאכת מחשבת אלכך נתכוין אע"פ שקלקלו יפה על תקונו אבל לענין נטיה מעבודת כוכבים לא מטיב הנאה כיון שקלקלו יפה על תקונו:

שלבנה באור. הא דתנן בפוף מסכת ע"ז (דף עה:) סכין שפה בקרקע והיא טהורה דקגי בעיולה בקרקע עפר פעמים ולא בעי ליבון היינו למתוך דה לוון כדלמר התם בגמרא והכא דמוקי לה כשלבינה בלור כדי לייצב לפילו יהא בית השחיטה רותח ותימה דמשמע הכא דבעי ליבון וכן משמע נמי התם בתוספתא דמסכת ע"ז (פ"ט) דקתני השפודים והמקלות והסכינים מלבן בלור ותימה דבפרק כל שעה (פסחים דף ל:) משמע דקגי בהגעלה דקתמר הני סכיני דפיקתא היכי עבדינן להו ומסקינן הלכתא בידי ברזתמין ומור"ת דיש לחלק גבי ממן משום דהיתירא בלע דבעינן זה מחלק בפוף מסכת ע"ז (דף עו.) [י]דלעיולי הוי ליסורא מ"מ בשעת בליעה הוי היתירא אע"ג דרב חסי גופיה מחלק כן בפסכת ע"ז (דף עו.) וי"ל דה"ק קאמר מטמא בשער לבן ובפסיון דוקא אבל אי אין שער לבן ולא פשה אע"ג דלא כהה טהור: **בחמי טבריא וכל דבר שלא בא מחמת האור.** אפילו רבי יוסי למטיב ליה בפ' כירה (שבת דף נט.) מולדת האור משום דמיתלפא אפיתחא דגיהנם שמא כאן היה מודה דנדון משום שחין ולא משום מכוה כיון דהאי אור בידי שמים:

מותר לשחוט בה מקלקל הוא. אע"ג דבפוף פרק אלו דברים בפסחים (דף עג.) מתייב לענין שבת גבי שוחט בשבת במוץ לעבודת כוכבים משום תיקון כלי דהו דתקן להוציא מידי אבר מן החי אסור שבת דמלאכת מחשבת אסרה תורה וכיון שיש תקון פורתא מטיב מלאכת מחשבת אלכך נתכוין אע"פ שקלקלו יפה על תקונו אבל לענין נטיה מעבודת כוכבים לא מטיב הנאה כיון שקלקלו יפה על תקונו:

שלבנה באור. הא דתנן בפוף מסכת ע"ז (דף עה:) סכין שפה בקרקע והיא טהורה דקגי בעיולה בקרקע עפר פעמים ולא בעי ליבון היינו למתוך דה לוון כדלמר התם בגמרא והכא דמוקי לה כשלבינה בלור כדי לייצב לפילו יהא בית השחיטה רותח ותימה דמשמע הכא דבעי ליבון וכן משמע נמי התם בתוספתא דמסכת ע"ז (פ"ט) דקתני השפודים והמקלות והסכינים מלבן בלור ותימה דבפרק כל שעה (פסחים דף ל:) משמע דקגי בהגעלה דקתמר הני סכיני דפיקתא היכי עבדינן להו ומסקינן הלכתא בידי ברזתמין ומור"ת דיש לחלק גבי ממן משום דהיתירא בלע דבעינן זה מחלק בפוף מסכת ע"ז (דף עו.) [י]דלעיולי הוי ליסורא מ"מ בשעת בליעה הוי היתירא אע"ג דרב חסי גופיה מחלק כן בפסכת ע"ז (דף עו.) וי"ל דה"ק קאמר מטמא בשער לבן ובפסיון דוקא אבל אי אין שער לבן ולא פשה אע"ג דלא כהה טהור: **בחמי טבריא וכל דבר שלא בא מחמת האור.** אפילו רבי יוסי למטיב ליה בפ' כירה (שבת דף נט.) מולדת האור משום דמיתלפא אפיתחא דגיהנם שמא כאן היה מודה דנדון משום שחין ולא משום מכוה כיון דהאי אור בידי שמים:

מותר לשחוט בה מקלקל הוא. אע"ג דבפוף פרק אלו דברים בפסחים (דף עג.) מתייב לענין שבת גבי שוחט בשבת במוץ לעבודת כוכבים משום תיקון כלי דהו דתקן להוציא מידי אבר מן החי אסור שבת דמלאכת מחשבת אסרה תורה וכיון שיש תקון פורתא מטיב מלאכת מחשבת אלכך נתכוין אע"פ שקלקלו יפה על תקונו אבל לענין נטיה מעבודת כוכבים לא מטיב הנאה כיון שקלקלו יפה על תקונו:

שלבנה באור. הא דתנן בפוף מסכת ע"ז (דף עה:) סכין שפה בקרקע והיא טהורה דקגי בעיולה בקרקע עפר פעמים ולא בעי ליבון היינו למתוך דה לוון כדלמר התם בגמרא והכא דמוקי לה כשלבינה בלור כדי לייצב לפילו יהא בית השחיטה רותח ותימה דמשמע הכא דבעי ליבון וכן משמע נמי התם בתוספתא דמסכת ע"ז (פ"ט) דקתני השפודים והמקלות והסכינים מלבן בלור ותימה דבפרק כל שעה (פסחים דף ל:) משמע דקגי בהגעלה דקתמר הני סכיני דפיקתא היכי עבדינן להו ומסקינן הלכתא בידי ברזתמין ומור"ת דיש לחלק גבי ממן משום דהיתירא בלע דבעינן זה מחלק בפוף מסכת ע"ז (דף עו.) [י]דלעיולי הוי ליסורא מ"מ בשעת בליעה הוי היתירא אע"ג דרב חסי גופיה מחלק כן בפסכת ע"ז (דף עו.) וי"ל דה"ק קאמר מטמא בשער לבן ובפסיון דוקא אבל אי אין שער לבן ולא פשה אע"ג דלא כהה טהור: **בחמי טבריא וכל דבר שלא בא מחמת האור.** אפילו רבי יוסי למטיב ליה בפ' כירה (שבת דף נט.) מולדת האור משום דמיתלפא אפיתחא דגיהנם שמא כאן היה מודה דנדון משום שחין ולא משום מכוה כיון דהאי אור בידי שמים:

מותר לשחוט בה מקלקל הוא. אע"ג דבפוף פרק אלו דברים בפסחים (דף עג.) מתייב לענין שבת גבי שוחט בשבת במוץ לעבודת כוכבים משום תיקון כלי דהו דתקן להוציא מידי אבר מן החי אסור שבת דמלאכת מחשבת אסרה תורה וכיון שיש תקון פורתא מטיב מלאכת מחשבת אלכך נתכוין אע"פ שקלקלו יפה על תקונו אבל לענין נטיה מעבודת כוכבים לא מטיב הנאה כיון שקלקלו:

שלבנה באור. הא דתנן בפוף מסכת ע"ז (דף עה:) סכין שפה בקרקע והיא טהורה דקגי בעיולה בקרקע עפר פעמים ולא בעי ליבון היינו למתוך דה לוון כדלמר התם בגמרא והכא דמוקי לה כשלבינה בלור כדי לייצב לפילו יהא בית השחיטה רותח ותימה דמשמע הכא דבעי ליבון וכן משמע נמי התם בתוספתא דמסכת ע"ז (פ"ט) דקתני השפודים והמקלות והסכינים מלבן בלור ותימה דבפרק כל שעה (פסחים דף ל:) משמע דקגי בהגעלה דקתמר הני סכיני דפיקתא היכי עבדינן להו ומסקינן הלכתא בידי ברזתמין ומור"ת דיש לחלק גבי ממן משום דהיתירא בלע דבעינן זה מחלק בפוף מסכת ע"ז (דף עו.) [י]דלעיולי הוי ליסורא מ"מ בשעת בליעה הוי היתירא אע"ג דרב חסי גופיה מחלק כן בפסכת ע"ז (דף עו.) וי"ל דה"ק קאמר מטמא בשער לבן ובפסיון דוקא אבל אי אין שער לבן ולא פשה אע"ג דלא כהה טהור: **בחמי טבריא וכל דבר שלא בא מחמת האור.** אפילו רבי יוסי למטיב ליה בפ' כירה (שבת דף נט.) מולדת האור משום דמיתלפא אפיתחא דגיהנם שמא כאן היה מודה דנדון משום שחין ולא משום מכוה כיון דהאי אור בידי שמים:

רבינו גרשום (המשך)

הלבון והיינו מכוה ומבטל ליה לחבטא כמו דלא היה שם כלל עכשיו הוה ליה שחין ומכוה ולא מצטרף או דלמא הבלא קדים ואתי חבטא ומבטל להבלא והוה ליה חבטא ושחין ומצטרפין: ת"ש דאמר זירא ליבן סכין ושחט כו' אלמא חבטא קדים וכך הכא דחבטא קדים ואתי הבלא ומבטל לחבטא והוה ליה שחין ומכוה ואין מצטרפין לא חדוד שאני ומשום הכי אמרינן הכא דחבטא קדים אבל התם אמרינן דהבלא קדים ואתי חבטא ומבטל להבלא והוה ליה שחין ושחין ועדיין שואל אני שאלתי דלא יכלינן למילף מהכא. ת"ש ליבן שפוד והכה בו כו' אלמא חבטא קדים ולפינן זה מזה התם נמי דברזיה מיברו דהיינו חדוד כלומר בדין הכא דחבטא קדים דנעץ אותו בשפוד ומשום הכי אמרינן הכא דחבטא קדים אבל התם לא אמרינן דחבטא קדים אלא הבלא ואתי חבטא ומבטל להבלא והוה ליה שחין ושחין ועדיין לא יכלינן למילף מהכא: סכין של ע"ז מותר לשחוט בה. מפני שמקלקל: ואסור לחתוך בה בשר. מפני שמתקן: פעמים שהשוחט אסור במוכנת. כלומר דמתקן הוא: באטמי דקיימי לקורבנא כלומר דהוי רוצה ליתנם ואינו רוצה שיתחתכו איברים [איברים] עכשיו כשיחתכם מקלקל הוא: ותיפוק לי משום שמנונית דאיסורא אסור לשחוט ט)בהמה אחרת ולא משום דאסור לחתוך בה בשר

ט) גרסה ל"ל לפסור לשחוט בה וגם לחתוך בה בשר בגלוי מיפסור דמתקן.

א"ר זירא אמר שמואל ליבן סכין ושחט בה שחיטתו כשרה חידודה קודם ללִיבונה והאיבא צדדין בית השחיטה מירווח רווח איבעיא להו ליבן שפוד והכה בו משום שחין נדון או משום מכוה נדון למאי נפקא מינה לכדתניא [ב]שחין ומכוה ממטאין בשבוע אחד בשני סימנין בשער לבן ובפסיון [ג]ולמה חלקן הכתוב לומר שאין מצטרפין זה עם זה [ד]ותניא [ה]איזהו שחין ואיזהו מכוה לקה בעין באבן בגפת בחמי טבריא ובכל דבר שלא בא מחמת האור לאתויי אבר מעיקרו זהו שחין [ו]ואיזהו [ז]מכוה נכוה בגחלת ברמץ בסיד רותח בגפסית רותח ובכל דבר הבא מחמת האור לאתויי חמי האור זו היא מכוה ותניא [ח]שחין ומכוה אם שחין קודם למכוה בטל מכוה את השחין ואם מכוה קודמת לשחין בטל שחין את המכוה והכא היכי דמי כגון דהוה ביה חצי גריס שחין מעיקרא וליבן שפוד והכה בו ונפק ביה חצי גריס אחר מאי חבטא קדים ואתי הבלא ומבטל ליה לחבטא והוה ליה שחין ומכוה ולא מצטרפין או דלמא הבלא קדים ואתי חבטא ומבטל ליה להבלא והוה ליה שחין ושחין ומצטרף ת"ש דאמר ר' זירא אמר שמואל ליבן סכין ושחט בה שחיטתו כשירה חידוד קודם ללִיבונה אלמא חבטא קדים [י]חדוד שאני ת"ש [יא]ליבן שפוד והכה בו נדון משום מכות אש אלמא חבטא קדים התם נמי [יב]דברזייה מיברו דהיינו חדוד: אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה [יג]סכין של עבודת כוכבים מותר לשחוט בה ואסור לחתוך בה בשר מותר לשחוט בה מקלקל הוא ואסור לחתוך בה בשר מתקן הוא אמר רבא [יד]פעמים שהשוחט אסור בממוכנת ומחתך מותר באטמי דקיימין לקורבנא ותיפוק ליה משום שמנונית דאיסורא דקיימין לקורבנא